

Przemoc i konflikty w domu

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 23 stycznia 2019 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W jednym z naszych sondaży¹ po siedmiu latach przerwy powróciliśmy do problematyki przemocy domowej oraz konfliktów pojawiających się w rodzinach. Interesowały nas zarówno przemoc fizyczna występująca w związkach, jak i inne formy agresji związane z przemocą psychiczną. Ponadto sprawdziliśmy, jaki jest społeczny poziom przyzwolenia na jej stosowanie oraz czy zdaniem badanych obecnie obowiązujące prawo w wystarczającym stopniu chroni przed nią kobiety.

Warto zaznaczyć, że szacowanie skali omawianego zjawiska jest niezwykle trudne w badaniach sondażowych, a odsetki badanych przyznających się do bycia zarówno sprawcami, jak i ofiarami wyznaczają raczej dolną jej granicę.

ŹRÓDŁA NIEPOROZUMIEŃ I KONFLIKTÓW

Z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstą (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

TABELA 1

W każdej rodzinie od czasu do czasu zdarzają się nieporozumienia i konflikty. Czy w Pana(i) rodzinie zdarzają się sprzeczki, kłótnie, awantury?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	II 2002	IX 2003	I 2005	II 2009	V 2012	II 2019
	w procentach					
Nie, nigdy to się nie zdarzyło	29	21	31	32	28	29
Tak, zdarzają się, ale bardzo rzadko	50	54	53	49	54	54
Tak, parę razy w miesiącu	14	16	10	14	12	10
Tak, raz lub dwa razy w tygodniu	5	6	4	4	5	5
Tak, niemal codziennie	2	2	1	1	1	2
Ogółem – kilka razy w miesiącu lub częściej	21	24	15	19	18	17

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (345) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich face-to-face wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 7–14 lutego 2019 roku na liczącej 968 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Występowanie kłótni i nieporozumień ściśle zależy od wielkości gospodarstwa domowego. Generalnie w większych gospodarstwach domowych spory pojawiają się częściej. Brak konfliktów rodzinnych deklaruje przeszło co drugi ankietowany mieszkający samotnie (51%), niemal co trzeci mieszkający w dwuosobowych gospodarstwach domowych (35%), trzech na dziesięciu mieszkających w trzyosobowych gospodarstwach domowych (29%) oraz prawie co piąty mieszkający w gospodarstwach czteroosobowych i większych (18%).

TABELA 2

W gospodarstwach domowych	W każdej rodzinie od czasu do czasu zdarzają się nieporozumienia i konflikty. Czy w Pana(i) rodzinie zdarzają się sprzeczki, kłótnie, awantury?		
	Tak, co najmniej kilka razy w miesiącu	Tak, zdarzają się, ale bardzo rzadko	Nie, nigdy to się nie zdarzyło
	w procentach		
jednoosobowych	6	43	51
dwoosobowych	14	51	35
trzyosobowych	21	50	29
czteroosobowych i większych	20	62	18

Z analizy zróżnicowań społeczno-demograficznych wynika również, że o kłótniach i awanturach w rodzinie występujących co najmniej kilka razy w miesiącu częściej niż pozostali mówią młodszy respondenci (najczęściej w wieku 18–24 lat – 33%), mieszkańcy większych miejscowości (najczęściej miast liczących 500 tys. mieszkańców i więcej – 30%), badani lepiej wykształceni (20% ankietowanych z wykształceniem średnim i 18% ankietowanych z wykształceniem wyższym) oraz respondenci lepiej sytuowani (24% ankietowanych o dochodach *per capita* wynoszących co najmniej 2500 zł).

Spory i kłótnie Polaków najczęściej związane są z życiem codziennym, obowiązkami domowymi, bałaganem w domu (20%), sprawami błahymi, nieistotnymi, drobnostkami (19%) oraz odmiennością poglądów (17%). Trochę rzadziej przedmiotem sporów i awantur są kwestie finansowe (11%) oraz różnice zdań na temat wychowywania dzieci i kłopoty z nimi (8%). Sporadycznie w tym kontekście wymieniane były alkohol, pijaństwo (4%), różnice charakterów (4%), złe samopoczucie domowników (3%), sprawy rodzinne (3%), religia, polityka, różnice światopoglądowe (3%), kłopoty z dorastającymi dziećmi (2%) oraz brak zaangażowania w życie rodzinne (1%). Co jedenasty badany (9%) deklaruje, że w jego rodzinie zdarzają się nieporozumienia i konflikty, nie potrafił wskazać ich źródła.

Przyczyny nieporozumień

	II 2005 (N=731)	II 2009 (N=685)	V 2012 (N=689)	II 2019 (N=683)
Życie codzienne, obowiązki domowe, bałagan w domu	10%	12%	13%	20%
Błahe sprawy, drobnostki, sprawy nieistotne	15%	16%	15%	19%
Odmienne poglądy, różnice zdań	19%	15%	16%	17%
Pieniądze, brak pieniędzy	31%	28%	18%	11%
Dzieci: stosunek do dzieci, różnice zdań na temat wychowania, kłopoty z dziećmi, nieodpowiednie zachowanie	6%	8%	11%	8%
Alkohol, pijaństwo	8%	5%	4%	4%
Różnice charakterów, niezgodność charakterów	4%	5%	3%	4%
Zła wola lub złe samopoczucie domowników: złośliwość, nieuprzejmość, zły nastrój, zdenerwowanie, nerwy, stresy	5%	4%	6%	3%
Sprawy rodzinne	–	–	2%	3%
Religia, polityka, różnice światopoglądowe	1%	1%	1%	3%
Praca: zapracowanie, przeciążenie pracą, niepowodzenia w pracy	2%	3%	3%	2%
Konflikt pokoleń, rozbieżność poglądów między dorosłymi a dziećmi	4%	2%	3%	2%
Brak zaangażowania w życie rodzinne	–	1%	1%	1%
Brak pracy, bezrobocie	1%	2%	1%	<1%
Choroba, niepełnosprawność, stan zdrowia domowników	–	1%	1%	<1%
Inne	8%	10%	2%	1%
Trudno powiedzieć	3%	3%	11%	9%

Odpowiedzi na pytania otwarte respondentów, którzy mieli sprzeczki w rodzinie

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić kilka przyczyn

W rodzinach, w których konflikty zdarzają się co najmniej kilka razy w miesiącu, częściej niż w tych, w których dochodzi do nich bardzo rzadko, wśród przyczyn nieporozumień podawano życie codzienne, obowiązki domowe (29% wobec 17%), alkohol (8% wobec 2%), różnice charakterów (8% wobec 2%), a także nieco częściej kwestie związane z wychowaniem dzieci (11% wobec 7%). Natomiast w rodzinach, w których sprzeczki i awantury zdarzają się sporadycznie, częściej ich przedmiotem są odmienne poglądy (18% wobec 12%), sprawy błahe (20% wobec 15%) oraz pieniądze (12% wobec 8%).

TABELA 3

Przyczyny nieporozumień w gospodarstwach domowych, w których zdarzają się konflikty	Kilka razy w miesiącu lub częściej	Bardzo rzadko
	w procentach	
Życie codzienne, obowiązki domowe	29	17
Sprawy nieistotne	15	20
Odmienne poglądy, różnice zdań	12	18
Dzieci	11	7
Pieniądze, brak pieniędzy	8	12
Alkohol, pijaństwo	8	2
Różnice charakterów, niezgodność charakterów	8	2
Zła wola lub złe samopoczucie domowników, agresja	3	4
Sprawy rodzinne	2	3
Religia, polityka, różnice światopoglądowe	2	4
Brak zaangażowania w życie rodzinne	2	0
Praca: zapracowanie, przeciążenie pracą, niepowodzenia w pracy	1	2
Konflikt pokoleń, rozbieżność poglądów między dorosłymi a dziećmi	1	2
Brak pracy, bezrobocie	<1	<1
Choroba, stan zdrowia domowników	1	0
Inne	0	1
Trudno powiedzieć	5	11

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić kilka przyczyn

Warto podkreślić, że obecnie wyraźnie rzadziej niż siedem lat temu źródłem konfliktów są kwestie finansowe (spadek o 7 punktów w stosunku do roku 2012), a nieco rzadziej – różnice zdań na temat wychowania dzieci, kłopoty z dziećmi (spadek o 3 punkty) oraz złe samopoczucie i stresy domowników (spadek o 3 punkty). Częściej natomiast konflikty i nieporozumienia w rodzinach dotyczą życia codziennego, podziału obowiązków domowych (wzrost o 7 punktów w stosunku do roku 2012), błahych spraw (wzrost o 4 punkty), a także religii, polityki i różnic światopoglądowych (wzrost o 2 punkty).

PRZEMOC DOMOWA

Przemoc jest zjawiskiem nieakceptowanym społecznie, a respondentom z różnych powodów trudno przyznawać się do bycia zarówno jej sprawcami, jak i ofiarami. W celu zminimalizowania tych trudności oraz aby uzyskać jak najbardziej wiarygodne wyniki, część ankiety dotyczącą najbardziej osobistych doświadczeń badani mogli wypełniać samodzielnie.

Na początku zapytaliśmy badanych nie o ich osobiste doświadczenia, lecz o znajomość kobiet, które są ofiarami przemocy domowej. Więcej niż co piąty badany (22%) zna osobiście lub z widzenia kobiety bite przez mężów/partnerów. W porównaniu z wynikami sprzed siedmiu lat odnotowujemy spadek

odsetka ankietowanych deklarujących znajomość ofiar przemocy domowej, a uzyskane w tym roku rezultaty wpisują się w dłuższy trend poprawy. W zestawieniu z rokiem 2002, kiedy pierwszy raz pytaliśmy o tę kwestię, prawie dwukrotnie zmalał odsetek badanych twierdzących, że w ich otoczeniu są kobiety doświadczające przemocy ze strony partnerów, a także wyraźnie ubyło ankietowanych deklarujących, że znają wiele oraz kilka takich kobiet.

TABELA 4

Czy zna Pan(i) osobiście lub z widzenia kobiety, które podczas konfliktów małżeńskich bywają bite przez męża?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	II 2002	IX 2003	I 2005	II 2009	V 2012	II 2019
	w procentach					
Tak, znam wiele takich kobiet	4	5	4	4	3	2
Tak, znam kilka takich kobiet	13	15	16	9	10	7
Tak, znam jedną, dwie takie kobiety	21	18	17	13	15	13
Nie, nie znam takich kobiet	62	62	64	74	72	78

W tym kontekście warto się przyjrzeć wypowiedziom samych kobiet. Okazuje się, że nieco częściej niż mężczyźni dostrzegają one w swoim otoczeniu kobiety doświadczające przemocy ze strony mężów. Co czwarta respondentka deklaruje, że zna co najmniej jedną kobietę bitą przez męża.

TABELA 5

Czy zna Pani osobiście lub z widzenia kobiety, które podczas konfliktów małżeńskich bywają bite przez męża?	Odpowiedzi kobiet (według terminów badań)						
	VIII 1993* (N=1087)	XI 1996** (N=1101)	II 2002 (N=498)	I 2005 (N=570)	II 2009 (N=545)	V 2012 (N=523)	II 2019 (N=509)
	w procentach						
Tak, znam wiele takich kobiet	5	8	4	5	5	4	1
Tak, znam kilka takich kobiet	15	24	14	17	12	12	10
Tak, znam jedną, dwie takie kobiety	21	19	24	19	16	16	14
Nie, nie znam takich kobiet	58	49	57	59	66	68	75

* Badanie „Kobiety '93”, ogólnopolska reprezentatywna próba losowa dorosłych kobiet (N=1087)

** Badanie „Kobiety '96”, ogólnopolska reprezentatywna próba losowa dorosłych kobiet (N=1101)

Następnie zapytaliśmy o bardziej osobiste doświadczenia związane z przemocą – czy respondenci sami kiedykolwiek padli ofiarą przemocy fizycznej ze strony partnera/partnerki oraz czy im zdarzyło się uderzyć partnera/partnerkę podczas kłótni.

Jak wynika z deklaracji, co dziesiąty badany, który kiedykolwiek był w stałym związku, doświadczył agresji ze strony partnera – najczęściej były to pojedyncze zdarzenia. Zauważyć można, że od 17 lat, od kiedy pytamy o tę kwestię, odsetek deklarujących, że doświadczyli przemocy ze strony partnera, kształtuje się na względnie stabilnym poziomie. W roku 2002, podobnie jak obecnie, co dziesiąty ankietowany, który był kiedykolwiek w stałym związku, zadeklarował, że padł ofiarą przemocy ze strony partnera/partnerki. Relatywnie najwięcej ankietowanych przyznawało, że doświadczyło przemocy, w roku 2003 (14%).

TABELA 6

Czy w Pana(i) małżeństwie zdarzyło się, że współmałżonek(ka)/partner(ka) uderzył(a) Pana(ią) podczas kłótni?	Wskazania według terminów badań					
	II 2002	IX 2003	I 2005	II 2009	V 2012	II 2019
	w procentach					
Tak, wiele razy	2	2	3	2	2	1
Tak, kilka – kilkanaście razy	3	3	3	3	3	2
Tak, jeden – dwa razy	5	8	6	4	6	7
Nie, nigdy się to nie zdarzyło	90	86	88	91	89	90

Odpowiedzi osób, które są bądź były zamężne (żonate) lub żyją/żyły w innym stałym związku

Pominięto odmowy odpowiedzi

Kobiety częściej deklarują, że były bite przez partnerów niż mężczyźni (12% wobec 8%), częściej też przyznają, że tak sytuacja miała miejsce wielokrotnie (6% wobec 1%). Ponadto z analiz zróżnicowań społeczno-demograficznych wynika, że częściej do bycia ofiarami przemocy przyznają się badani gorzej oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych, słabiej wykształceni, osoby w wieku 25–34 lat, obecnie rozwiedzione bądź w separacji oraz mieszkańcy miast liczących od 20 do 100 tys. mieszkańców.

TABELA 7

Czy w Pana(i) małżeństwie zdarzyło się, że współmałżonek(ka)/ partner(ka) uderzył(a) Pana(ią) podczas kłótni?	Kobiety		Mężczyźni	
	w procentach			
Tak, wiele razy	3	12	0	8
Tak, kilka, kilkanaście razy	3		1	
Tak, jeden, dwa razy	6		7	
Nie, nigdy się to nie zdarzyło	88		92	

Odpowiedzi osób, które są bądź były zamężne (żonate) lub żyją/żyły w innym stałym związku

Co dwunasty badany (8%) deklaruje, że zdarzyło mu się uderzyć partnera/partnerkę podczas kłótni, przy czym najczęściej w tym kontekście ankietowani mówili o pojedynczych zdarzeniach.

TABELA 8

Czy Panu(i) zdarzyło się uderzyć żonę/męża (partnera/kę) podczas kłótni?	Wskazania według terminów badań				
	II 2002	I 2005	II 2009	V 2012	II 2019
	w procentach				
Tak, wiele razy	1	2	2	1	1
Tak, kilka, kilkanaście razy	2	3	3	2	2
Tak, jeden, dwa razy	8	6	5	8	5
Nie, nigdy się to nie zdarzyło	89	89	90	89	92

Odpowiedzi osób, które są lub były zamężne (żonate) lub żyją/żyły w innym stałym związku

Pominięto odmowy odpowiedzi

Analizując wyniki w podziale na płeć, zauważyć można, że kobiety częściej niż mężczyźni przyznają, że zdarzyło im się uderzyć partnera (12% wobec 5%). Zaznaczyć jednak należy, że ze statystyk policyjnych wynika², że liczba kobiet – ofiar przemocy jest wielokrotnie większa niż mężczyzn, a wśród sprawców z kolei wyraźnie przeważają mężczyźni.

Uwzględniając inne charakterystyki społeczno-demograficzne, zauważyć można, że stosowanie przemocy wobec swoich partnerów/partnerek częściej deklarują badani znajdujący się w trudniejszej sytuacji materialnej, ankietowani z wykształceniem podstawowym, mieszkańcy miast od 20 do 100 tys. mieszkańców, badani w wieku 45–54 lat, a biorąc pod uwagę stan cywilny – są to najczęściej osoby rozwiedzione bądź w separacji.

TABELA 9

Czy Panu(i) zdarzyło się uderzyć żonę/męża (partnera/kę) podczas kłótni?	Kobiety		Mężczyźni	
	w procentach			
Tak, wiele razy	2	12	0	5
Tak, kilka, kilkanaście razy	2		2	
Tak, jeden, dwa razy	8		3	
Nie, nigdy się to nie zdarzyło	88		95	

Odpowiedzi osób, które są lub były zamężne (żonate) lub żyją/żyły w innym stałym związku

Obraz sprawcy i ofiary nie jest w pełni klarowny, gdyż role te często się przenikają. Ponad połowa badanych uderzonych przez partnera (56%) deklaruje, że również używała przemocy. Pozostali (44%), którzy doświadczyli agresji, nigdy nie zareagowali w taki sposób.

TABELA 10

Czy Panu(i) zdarzyło się uderzyć żonę/męża (partnera/kę) podczas kłótni?	Odpowiedzi osób, które na pytanie o doświadczenie przemocy ze strony partnera odpowiedziały:	
	twierdząco	przecząco
	w procentach	
Tak	56	3
Nie	44	97

W obszarze naszych zainteresowań znalazła się również przemoc zadawana przez dorastające dzieci. Bardzo nieliczni rodzice (1%) przyznają, że zostali kiedykolwiek uderzeni przez swoje dorastające lub dorosłe dziecko (16-latkę lub starsze). Wyniki te należy traktować jednak bardzo ostrożnie, gdyż przyznanie, że padło się ofiarą agresji ze strony własnego dziecka, może być dla respondentów bardziej krępujące niż przyznanie się do doświadczenia agresji ze strony partnera.

² <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

TABELA 11

A czy zdarzyło się, że dorastający(a) lub dorosły(a) syn lub córka uderzył(a) Pana(ią)?	Wskazania według terminów badań		
	2009 (N=504)	2012 (N=494)	2019 (N=477)
	w procentach		
Tak	2	2	1
Nie, nigdy to się nie zdarzyło	98	98	99

INNE FORMY AGRESJI

Interesowały nas również inne formy agresji – zarówno tej fizycznej, jak i psychicznej. Co ósmy badany żyjący w stałym związku (13%) przyznaje, że zdarzają się sytuacje, gdy jego partner/partnerka używa wyzwisk i obelg. Co jedenasty (9%) doświadcza poniżania, kpin i niemal tyle samo (8%) twierdzi, że jego partner/partnerka ogranicza jego kontakty z rodziną i znajomymi. Nieco mniej badanych zadeklarowało, że doświadcza takich form agresji jak groźby, szantaże (6%), czy też szarpanie, popychanie (6%). Co 50. zadeklarował, że jest ofiarą przemocy seksualnej w związku (2%).

TABELA 12

Czy zdarza się, że Pana(i) współmałżonek (partner/ka):	Odpowiedzi twierdzące wśród osób pozostających w stałym związku (według terminów badań)			
	I 2005	II 2009	V 2012	II 2019
	w procentach			
wyzywa, obraża, krzyczy na Pana(ią)	27 (5)	10 (3)	18 (4)	13 (3)
poniża, kpi z Pana(i), wyśmiewa się	10 (3)	6 (2)	10 (3)	9 (3)
ogranicza Pana(i) kontakty z rodziną, kolegami, koleżankami, przyjaciółmi	7 (2)	7 (2)	8 (3)	8 (3)
grozi Panu(i), szantażuje	6 (2)	4 (2)	5 (2)	6 (2)
szarpie, popycha Pana(ią)	6 (3)	4 (2)	5 (2)	6 (3)
zmusza Pana(ią) do seksu	-	-	-	2 (1)

W nawiasach odsetek osób deklarujących, że wymienione sytuacje zdarzają się często

Mężczyźni częściej niż kobiety deklarują, że są wyzywani, obrażani, padają ofiarą gróźb i szantaży, a także nieco częściej skarżą się na ograniczanie kontaktów z rodziną i znajomymi.

TABELA 13

Czy zdarza się, że Pana(i) współmałżonek (partner/ka):	Odpowiedzi twierdzące wśród osób pozostających w stałym związku	
	Kobiety	Mężczyźni
	w procentach	
wyzywa, obraża, krzyczy na Pana(ią)	11	16
poniża, kpi z Pana(i), wyśmiewa się	9	8
ogranicza Pana(i) kontakty z rodziną, kolegami, koleżankami, przyjaciółmi	7	10
grozi Panu(i), szantażuje	4	8
szarpie, popycha Pana(ią)	6	6
zmusza Pana(ią) do seksu	2	2

W sumie blisko co czwarta osoba będąca obecnie w związku (24%) doświadcza przynajmniej jednej spośród wymienionych form agresji. Wśród badanych, którzy zadeklarowali, że byli bici przez swojego partnera, odsetek ten jest jeszcze wyższy i wynosi 75%. Generalnie osoby, które doświadczyły przemocy fizycznej, częściej doświadczają wszystkich uwzględnionych w sondażu form agresji.

TABELA 14

Czy zdarza się, że Pana(i) współmałżonek (partner/ka):	Odpowiedzi twierdzące wśród badanych, którzy przynajmniej raz zostali uderzeni przez swojego partnera
	w procentach
wyzywa, obraża, krzyczy na Pana(ią)	64
poniża, kpi z Pana(i), wyśmiewa się	35
ogranicza Pana(i) kontakty z rodziną, kolegami, koleżankami, przyjaciółmi	37
grozi Panu(i), szantażuje	31
szarpie, popycha Pana(ią)	39
zmusza Pana(ią) do seksu	10

PRYZWOLENIE NA PRZEMOC W RODZINIE

Polacy w zdecydowanej większości nie akceptują używania przemocy fizycznej w związku, choć stopień przyzwolenia na nią silnie zależy od płci ofiary. Ogromna większość badanych (88%) całkowicie potępia stosowanie przemocy wobec kobiet, choć 8% uważa, że stosowanie jej wobec nich w pewnych okolicznościach może być usprawiedliwione. Jednak kiedy ofiarą jest mąż lub partner, znacznie mniej ankietowanych całkowicie potępia stosowanie przemocy (64%), a więcej niż co czwarty (27%) twierdzi, że w pewnych sytuacjach może być ono usprawiedliwione. Trzech na stu ankietowanych (3%) zawsze usprawiedliwiłoby partnerkę, która w gniewie uderzyłaby partnera.

Opinie na ten temat słabo różnicuje płeć. Pewne znaczenie w tym kontekście odgrywają natomiast wykształcenie i ocena własnych warunków materialnych. Generalnie badani lepiej wykształceni, bardziej zadowoleni z sytuacji materialnej swoich gospodarstw domowych częściej potępiają stosowanie przemocy w związku.

TABELA 15

Bywają sytuacje, kiedy ludzie nawet wobec swoich partnerów, żon, mężów używają siły, dochodzi do rękoczynów. Czy, Pana(i) zdaniem, może być usprawiedliwione, jeśli:

	mężczyzna uderzy w gniewie żonę/partnerkę		kobieta uderzy w gniewie męża/partnera	
	V 2012	II 2019	V 2012	II 2019
	w procentach			
Nigdy	84	88	56	64
Czasami	11	8	33	27
Zawsze	0	0	4	3
Trudno powiedzieć	5	4	7	6

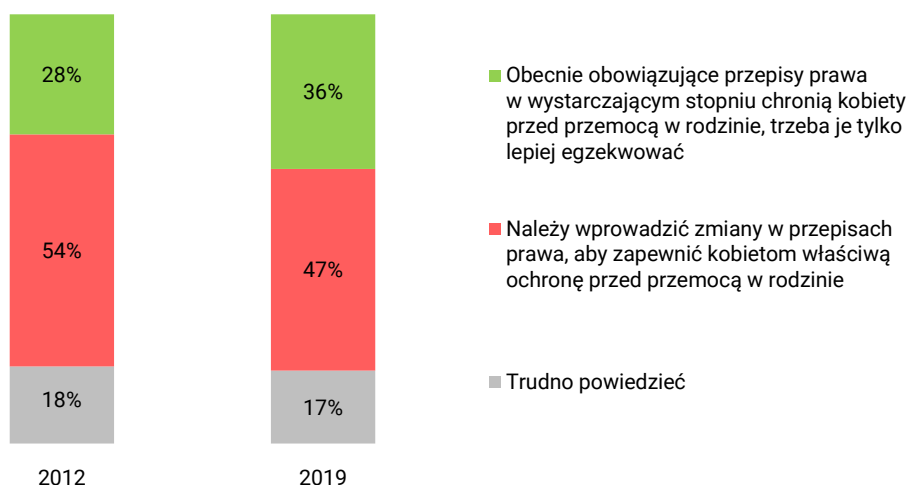
W porównaniu z wynikami sprzed siedmiu lat Polacy w większym stopniu piętnują agresję wobec partnerów. Częściej w sposób kategoriyczny potępiają przemoc, a rzadziej wyrażają przyzwolenie na warunkowe używanie siły fizycznej w specyficznych okolicznościach.

Polacy są podzieleni w kwestii, czy obowiązujące przepisy prawa w wystarczającym stopniu chronią kobiety przed przemocą w rodzinie, niemniej jednak przeważa przekonanie, że są one niewystarczające (47% wobec 36%).

W ciągu ostatnich siedmiu lat nastąpił wzrost przekonania, że obowiązujące prawo jest wystarczające (z 28% do 36%). Warto dodać, że w okresie dzielącym oba badania ratyfikowana została konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet.

CBOS

RYS. 1. Która opinia jest bliższa Pana(i) poglądom?

O potrzebie zmiany przepisów częściej przekonane są kobiety niż mężczyźni (51% wobec 41%). Zauważyć można również, że częściej taką konieczność dostrzegają badani w wieku 25–44 lat (51%–53% w zależności od kategorii wiekowej), anketowani niezadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych (62%) oraz kobiety doświadczające przemocy fizycznej (62%).

TABELA 16

Która opinia jest bliższa Pana(i) poglądom?	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
	w procentach		
Obecnie obowiązujące przepisy prawa w wystarczającym stopniu chronią kobiety przed przemocą w rodzinie, trzeba je tylko lepiej egzekwować	30	43	36
Należy wprowadzić zmiany w przepisach prawa, aby zapewnić kobietom właściwą ochronę przed przemocą w rodzinie	51	41	46
Trudno powiedzieć	19	16	17

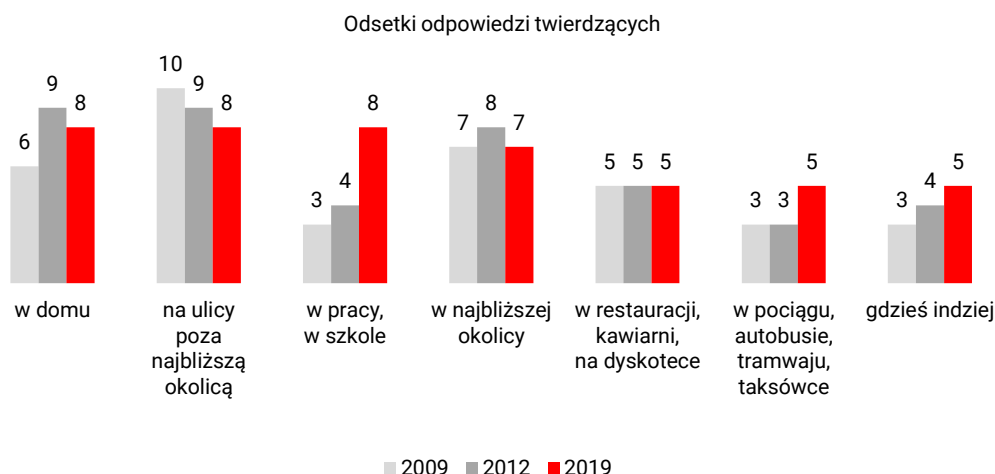
GDZIE DOŚWIADCZAMY PRZEMOCY?

Jak wynika z deklaracji badanych, dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%).

Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecę (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%). W sumie co czwarty badany (26%) zadeklarował, że padł ofiarą przemocy w którymś z tych miejsc. W porównaniu z wynikami uzyskanymi w roku 2012 odnotowujemy wzrost odsetka badanych, którzy doświadczyli przemocy w pracy lub w szkole. Pozostałe rezultaty są zbliżone do tych sprzed siedmiu lat.

CBOS

RYS. 2. Czy kiedykolwiek padł(a) Pan(i) ofiarą przemocy:

Zauważyć można, że kobiety częściej deklarują, że były ofiarami przemocy w domu, a mężczyźni poza domem.

TABELA 17

Czy kiedykolwiek padł(a) Pan(i) ofiarą przemocy:	Odpowiedzi twierdzące	
	kobiet	mężczyzn
	w procentach	
w domu	9	6
na ulicy poza najbliższą okolicą	4	12
w najbliższej okolicy	4	10
w restauracji, kawiarni, na dyskotecę	2	9
w pracy, w szkole	6	11
w pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce	4	5
gdzieś indziej	2	7

W większości rodzin pojawiają się kłótnie i konflikty. Najczęściej ich źródłem są sprawy codzienne, podział obowiązków domowych, błahostki oraz różnice zdań oraz poglądów. W dalszej kolejności przedmiotem sporów są kwestie finansowe. Obecnie wyraźnie rzadziej niż siedem lat temu Polacy kłócą się o pieniądze, a częściej o podział obowiązków domowych oraz sprawy życia codziennego.

Wprawdzie mniej niż w ubiegłych latach, lecz nadal niemała część badanych zna przynajmniej z widzenia kobiety doświadczające przemocy fizycznej. Co czwarta respondentka poznała przynajmniej jedną taką kobietę. Co ósma ankietowana, która kiedykolwiek była w stałym związku, zadeklarowała, że zdarzyło się, że została uderzona przez partnera. Te dane ze względu na specyfikę badania należy traktować jako wierzchołek góry lodowej, wyznaczający dolną granicę skali tego zjawiska. Polacy w kategoriyczny sposób potępiają przemoc wobec kobiet. Jednocześnie niemal połowa ankietowanych uważa, że obecne rozwiązania prawne w niewystarczający sposób chronią kobiety przed przemocą.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka

TABELA 1

		W każdej rodzinie od czasu do czasu zdarzają się nieporozumienia i konflikty. A czy w Pana(i) rodzinie zdarzają się sprzeczki, kłótnie, awantury?				Liczba osób
		Tak, raz w tygodniu i częściej	Tak, parę razy w miesiącu	Tak, zdarzają się, ale bardzo rzadko	Nie, nigdy to się nie zdarzyło	
		%	%	%	%	
Ogółem		7	10	54	29	929
Płeć	Mężczyźni	6	11	54	29	433
	Kobiety	7	9	54	29	496
Wiek	18–24 lata	13	20	53	14	72
	25–34	10	11	59	20	179
	35–44	6	17	56	21	177
	45–54	8	9	59	23	134
	55–64	3	5	57	35	171
	65 lat i więcej	4	3	43	49	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	5	10	53	32	372
	Miasto do 19 999	5	4	59	32	148
	20 000 – 99 999	7	9	51	33	204
	100 000 – 499 999	9	14	55	22	128
	500 000 i więcej mieszk.	12	18	57	13	79
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	6	8	49	37	171
	Zasadnicze zawodowe	4	9	52	34	225
	Średnie	10	10	54	27	284
	Wyższe	6	12	60	22	249
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	9	19	61	12	114
	Średni personel, technicy		19	57	24	28
	Pracownicy adm.-biurowi	4	5	62	30	70
	Pracownicy usług	18	14	51	18	54
	Robotnicy wykwalifikowani	8	8	56	28	95
	Robotnicy niewykwalifik.	4	13	52	31	39
	Rolnicy	3	6	69	22	43
	Pracujący na własny rach.	11	13	58	17	50
	Bezrobotni	7	11	66	16	22
	Emeryci	4	4	45	47	222
	Renciści	2	9	42	47	59
	Uczniowie i studenci	11	20	51	18	59
	Gospodynie domowe i inni	7	5	63	26	72
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	4	14	65	17	121
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	11	7	59	23	77
	sekt. prywat. poza rolnict.	9	14	53	25	251
	prywatnym gosp. rolnym	3	9	66	22	48
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	8	9	56	27	140
	Od 900 zł do 1299 zł	3	10	50	37	150
	Od 1300 zł do 1799 zł	7	13	56	24	148
	Od 1800 zł do 2499 zł	2	5	60	33	118
	2500 zł i więcej	10	14	59	17	145
Ocena własnych war. mater.	Złe	8	3	48	41	61
	Średnie	6	10	52	32	334
	Dobre	7	11	56	26	534
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	7	49	36	44
	Raz w tygodniu	6	7	54	33	394
	1–2 razy w miesiącu	9	8	56	27	148
	Kilka razy w roku	7	12	56	25	210
	W ogóle nie uczestniczy	5	17	53	25	126
Poglądy polityczne	Lewica	7	12	55	26	162
	Centrum	4	8	60	27	244
	Prawica	8	9	50	33	310
	Trudno powiedzieć	8	10	54	28	201

TABELA 2

		Bywają sytuacje, kiedy ludzie nawet wobec swoich partnerów, żon, mężów używają siły, dochodzi do rękoczynów. Czy, Pana(i) zdaniem, jeśli kobieta uderzy w gniewie męża/partnera, to czy może to być usprawiedliwione?				Liczba osób
		Nigdy	Czasami	Zawsze	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		64	27	3	6	966
Płeć	Mężczyźni	63	28	3	6	453
	Kobiety	66	25	3	6	512
Wiek	18–24 lata	61	38	1		75
	25–34	68	24	3	5	187
	35–44	69	21	3	7	181
	45–54	64	27	2	7	145
	55–64	61	30	3	7	175
	65 lat i więcej	62	27	4	7	202
Miejsce zamieszkania	Wieś	59	31	3	7	384
	Miasto do 19 999	71	18	3	8	157
	20 000 – 99 999	70	24	2	4	208
	100 000 – 499 999	58	30	5	7	135
	500 000 i więcej mieszk.	73	26		1	82
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	54	35	4	7	178
	Zasadnicze zawodowe	54	33	3	9	235
	Średnie	67	24	3	6	294
	Wyższe	77	19	1	3	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	75	24		1	120
	Średni personel, technicy	65	27		9	29
	Pracownicy adm.-biurowi	80	19		1	74
	Pracownicy usług	64	21	5	10	56
	Robotnicy wykwalifikowani	61	29	4	6	102
	Robotnicy niewykwalifik.	44	43	9	5	43
	Rolnicy	53	37	3	8	43
	Pracujący na własny rach.	76	17	3	4	53
	Bezrobotni	62	34	2	2	23
	Emeryci	63	28	3	7	227
	Renciści	51	29	7	12	63
	Uczniowie i studenci	59	35	2	5	62
	Gospodynie domowe i inni	69	19	1	11	72
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	73	25	0	2	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	61	28	4	6	78
	sekt. prywat. poza rolnict.	68	23	3	5	267
	prywatnym gosp. rolnym	51	41	3	6	50
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	51	37	6	5	141
	Od 900 zł do 1299 zł	61	32	2	5	153
	Od 1300 zł do 1799 zł	60	31	3	6	153
	Od 1800 zł do 2499 zł	70	25	1	4	121
	2500 zł i więcej	79	17		4	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	49	31	10	10	65
	Średnie	59	29	5	7	349
	Dobre	70	25	0	5	552
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	59	29		13	46
	Raz w tygodniu	64	27	3	6	408
	1–2 razy w miesiącu	62	27	2	9	155
	Kilka razy w roku	66	28	2	4	217
	W ogóle nie uczestniczy	66	25	5	3	135
Poglądy polityczne	Lewica	69	23	3	5	169
	Centrum	65	31	1	3	252
	Prawica	64	27	2	7	317
	Trudno powiedzieć	60	26	5	9	215

TABELA 3

		A jeśli to mężczyzna uderzy w gniewie żonę/partnerkę, to czy może to być usprawiedliwione?				Liczba osób
		Nigdy	Czasami	Zawsze	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		88	8	0	4	966
Płeć	Mężczyźni	88	9	0	3	453
	Kobiety	88	7	1	4	512
Wiek	18–24 lata	85	10	1	4	75
	25–34	88	7		5	187
	35–44	89	6	0	4	180
	45–54	91	8		2	145
	55–64	87	9		4	175
	65 lat i więcej	87	9	1	3	203
Miejsce zamieszkania	Wieś	84	11	1	4	384
	Miasto do 19 999	92	4		4	157
	20 000 – 99 999	91	7	0	2	210
	100 000 – 499 999	88	9	1	3	133
	500 000 i więcej mieszk.	89	5		6	82
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	81	13	1	5	178
	Zasadnicze zawodowe	85	9		6	235
	Średnie	89	8	0	3	294
	Wyższe	94	4		2	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	91	7		2	120
	Średni personel, technicy	98	2			29
	Pracownicy adm.-biurowi	93	7			74
	Pracownicy usług	89	6		5	55
	Robotnicy wykwalifikowani	91	5	1	2	102
	Robotnicy niewykwalifik.	94	6			43
	Rolnicy	72	24		4	43
	Pracujący na własny rach.	94	3		3	53
	Bezrobotni	80	15		5	23
	Emeryci	87	9	1	3	227
	Renciści	86	9		5	63
	Uczniowie i studenci	85	9	2	5	62
	Gospodynie domowe i inni	79	9		12	72
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	93	7			127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	97	1	1	1	77
	sekt. prywat. poza rolnict.	91	6		3	267
	prywatnym gosp. rolnym	77	20		3	50
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	81	13	1	5	141
	Od 900 zł do 1299 zł	87	8	1	5	153
	Od 1300 zł do 1799 zł	89	7	0	4	154
	Od 1800 zł do 2499 zł	89	10		1	121
	2500 zł i więcej	94	3		3	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	80	14		6	65
	Średnie	87	9	1	3	350
	Dobre	90	7	0	3	551
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	84	11		4	46
	Raz w tygodniu	87	9	1	4	407
	1–2 razy w miesiącu	86	11		3	155
	Kilka razy w roku	90	6	0	4	217
	W ogóle nie uczestniczy	91	7		2	136
Poglądy polityczne	Lewica	90	6	1	4	169
	Centrum	91	7	1	1	254
	Prawica	88	8	0	3	317
	Trudno powiedzieć	82	11	0	7	213

TABELA 4

		Która opinia jest bliższa Pana(i) poglądom?			Liczba osób
		Obowiązujące obecnie przepisy prawa w wystarczającym stopniu chronią kobiety przed przemocą w rodzinie, trzeba je tylko lepiej egzekwować	Należy wprowadzić zmiany w przepisach prawa, aby zapewnić kobietom właściwą ochronę przed przemocą w rodzinie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		36	46	17	966
Płeć	Mężczyźni	43	41	16	453
	Kobiety	30	51	19	512
Wiek	18–24 lata	37	45	18	75
	25–34	31	51	18	187
	35–44	30	53	17	181
	45–54	43	42	15	144
	55–64	41	44	16	175
	65 lat i więcej	37	43	20	203
Miejsce zamieszkania	Wieś	40	41	19	382
	Miasto do 19 999	36	42	22	157
	20 000 – 99 999	33	56	11	210
	100 000 – 499 999	32	50	18	135
	500 000 i więcej mieszk.	33	52	15	82
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	35	45	20	177
	Zasadnicze zawodowe	38	43	20	236
	Średnie	38	48	14	294
	Wyższe	33	50	17	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	30	50	21	120
	Średni personel, technicy	40	60		29
	Pracownicy adm.-biurowi	32	55	13	74
	Pracownicy usług	46	50	4	56
	Robotnicy wykwalifikowani	42	43	16	101
	Robotnicy niewykwalifik.	29	42	29	43
	Rolnicy	44	29	27	42
	Pracujący na własny rach.	45	40	15	53
	Bezrobotni	47	39	15	23
	Emeryci	39	42	19	227
	Renciści	32	47	21	63
	Uczniowie i studenci	32	44	24	62
	Gospodynie domowe i inni	20	65	15	72
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	27	58	16	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	40	46	14	78
	sekt. pryw. poza rolnict.	41	44	15	267
	prywatnym gosp. rolnym	40	34	26	49
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	31	56	13	141
	Od 900 zł do 1299 zł	39	48	13	153
	Od 1300 zł do 1799 zł	41	47	12	154
	Od 1800 zł do 2499 zł	36	46	18	121
	2500 zł i więcej	34	52	14	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	20	62	18	65
	Średnie	42	39	19	349
	Dobre	34	49	17	552
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	28	45	26	46
	Raz w tygodniu	41	44	15	407
	1–2 razy w miesiącu	32	43	25	154
	Kilka razy w roku	34	50	16	217
	W ogóle nie uczestniczy	31	52	17	136
Poglądy polityczne	Lewica	27	63	11	169
	Centrum	35	49	16	254
	Prawica	46	40	14	316
	Trudno powiedzieć	28	41	31	215

TABELA 5

		Czy w Pana(i) małżeństwie (związku) zdarzyło się, że współmałżonek(ka) (partner/ka) uderzył(a) Pana(ią) podczas kłótni?			Liczba osób
		Tak, kilka lub wiele razy	Tak, jeden, dwa razy	Nie, nigdy się to nie zdarzyło	
		%	%	%	
Ogółem		3	7	90	741
Płeć	Mężczyźni	1	7	92	333
	Kobiety	6	6	88	408
Wiek	18–24 lata		7	93	27
	25–34	5	8	87	132
	35–44	2	6	92	144
	45–54	4	4	92	121
	55–64	4	7	89	144
	65 lat i więcej	3	7	90	174
Miejsce zamieszkania	Wieś	2	7	91	295
	Miasto do 19 999	3	7	90	110
	20 000 – 99 999	5	9	86	161
	100 000 – 499 999	6	3	91	104
	500 000 i więcej mieszk.	3	6	91	70
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	8	9	83	121
	Zasadnicze zawodowe	4	8	88	175
	Średnie	2	5	92	240
	Wyższe	2	5	94	206
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	3	9	88	102
	Średni personel, technicy	8	4	88	22
	Pracownicy adm.-biurowi			100	62
	Pracownicy usług	2	6	92	42
	Robotnicy wykwalifikowani	2	4	94	70
	Robotnicy niewykwalifik.	10	16	74	33
	Rolnicy		13	87	40
	Pracujący na własny rach.		7	93	46
	Bezrobotni		9	91	11
	Emeryci	4	6	89	198
	Renciści	5	6	89	40
	Uczniowie i studenci		5	95	21
	Gospodynie domowe i inni	8	6	86	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	3	3	94	108
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	5	12	83	62
	sekt. pryw. poza rolnict.	2	6	92	202
	prywatnym gosp. rolnym		14	86	45
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	11	10	78	102
	Od 900 zł do 1299 zł	4	4	91	126
	Od 1300 zł do 1799 zł	3	11	86	124
	Od 1800 zł do 2499 zł	0	2	97	98
	2500 zł i więcej	2	8	89	125
Ocena własnych war. mater.	Złe	16	9	75	46
	Średnie	4	9	87	262
	Dobre	2	5	94	433
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	11	10	79	32
	Raz w tygodniu	3	5	92	313
	1–2 razy w miesiącu	6	7	86	119
	Kilka razy w roku	3	9	88	170
	W ogóle nie uczestniczy	1	6	93	103
Poglądy polityczne	Lewica	1	5	94	138
	Centrum	4	6	90	193
	Prawica	4	8	88	253
	Trudno powiedzieć	4	7	89	152

TABELA 6

		A czy zdarzyło się, że Pan(i) uderzył(a) współmałżonka/współmałżonkę (partnera/kę) podczas kłótni?			Liczba osób
		Tak, kilka lub wiele razy	Tak, jeden, dwa razy	Nie, nigdy się to nie zdarzyło	
		%	%	%	
Ogółem		3	5	92	741
Płeć	Mężczyźni	2	3	96	333
	Kobiety	4	8	88	408
Wiek	18–24 lata		4	96	27
	25–34	3	7	90	132
	35–44	1	4	94	144
	45–54	3	9	88	121
	55–64	2	5	93	144
	65 lat i więcej	5	3	92	174
Miejsce zamieszkania	Wieś	4	3	93	295
	Miasto do 19 999		6	94	110
	20 000 – 99 999	3	9	87	161
	100 000 – 499 999	2	6	92	104
	500 000 i więcej mieszk.	3	5	92	70
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	9	6	84	121
	Zasadnicze zawodowe	2	6	92	175
	Średnie	2	5	93	240
	Wyższe	0	5	94	206
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	2	7	91	102
	Średni personel, technicy		20	80	22
	Pracownicy adm.-biurowi			100	62
	Pracownicy usług	7	8	85	42
	Robotnicy wykwalifikowani	1	2	97	70
	Robotnicy niewykwalifik.	4	17	80	33
	Rolnicy		4	96	40
	Pracujący na własny rach.		4	96	46
	Bezrobotni		22	78	11
	Emeryci	5	4	91	198
	Renciści	2		98	40
	Uczniowie i studenci		17	83	21
	Gospodynie domowe i inni	5	3	92	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	2	5	93	108
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	10	89	62
	sekt. pryw. poza rolnict.	2	6	92	202
	prywatnym gosp. rolnym		8	92	45
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	7	10	84	102
	Od 900 zł do 1299 zł	2	10	88	126
	Od 1300 zł do 1799 zł	3	6	91	124
	Od 1800 zł do 2499 zł	3	1	96	98
	2500 zł i więcej	2	6	92	125
Ocena własnych war. mater.	Złe	11	7	81	46
	Średnie	4	7	89	262
	Dobre	1	5	94	433
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	12	5	83	32
	Raz w tygodniu	2	4	94	313
	1–2 razy w miesiącu	6	8	86	119
	Kilka razy w roku	1	9	90	170
	W ogóle nie uczestniczy	2	3	95	103
Poglądy polityczne	Lewica	1	6	93	138
	Centrum	3	4	93	193
	Prawica	3	5	92	253
	Trudno powiedzieć	5	8	87	152